

Disputatio juridica inauguralis de mandato

<https://hdl.handle.net/1874/345142>

DISSERTATIO JURIDICA
INAUGURALIS,
DE
MANDATO.

QUAM
PRÆSIDE SUMMO NUMINE
Auctoritate Magnifici D. Rectoris,

JACOBI VALLAN,

M. D. Præceos & Institut. Medicinæ Professoris Ordinarii,
NEC NON

*Amplissimi Senatûs Academici consensu, Nobilissimæque
Facultatis JURIDICÆ Decretò,*

PRO GRADU DOCTORATUS

Summisque in UTROQUE JURE Honoribus & Privilegiis
ritè ac legitimè consequendis,

Eruditorum examini subjicit,

JACOBUS COMANS, HAGA-BAT.

Ad diem 18. Maji hora locoque solitis.

TRAJECTI ad RHENUM,

Ex Officina FRANCISCI HALMA, Academiae
Typographi, cō lōc xci.

FRATRI ex AFFINITATE
mihi conjuncto, plurimum
venerando.

NEC NON

TUTORIBUS, PATRUIS,
atque AVUNCULIS,
usque ad extremum vitæ ha-
litum prosequendis, colen-
dis.

Hanc Dissertationem Inauguralem

ut & seipsum offert

JACOBUS COMANS,

AUCTOR.

DISSERTATIO JURIDICA

INAUGURALIS,

D E

MANDATO.

T H E S I S I.

mandati vocabulum, omissis aliis
significationibus, hoc in loco deno-
tat certam contractus speciem, de-
scribiturque, quod sit *contractus*
Juris Gentium l. 7. pr. §. 1. ff. de
pact. l. 5. ff. de Just. & Jur. Bonæ
fidei §. un. Inst. de obl. ex consens.
§. 28. Inst. de act. Consensu constans
l. 1. ff. b. t. quoniam nihil quicquam ad sui perfectio-
nem præter consensum desiderat *tot. tit. Inst. de obl. quæ*
ex cons. const. De negotio, ab alio commisso, gratis per-
agendo. Dico *gratis*: Mandatum enim, nisi sit gratui-
tum, nullum est, quia ex officio atque amicitia origi-
nem trahit, teste Paulo in *l. 1. §. ult. ff. b. t.* contrarium
autem officio est merces, quâ interveniente res ad loca-
tionem & conductionem potius respicit. *d. l. 1. §. ult.*

I I.

Honorarium tamen sive remuneratio intervenire po-
test *l. 6. pr. ff. b. t.* diversitatis ratio est, quia honora-
rium tantum datur grati animi declarandi gratiâ, ita,
ut nulla attendatur proportio inter illud & operas præ-
stitas; sed si mercedis gratiâ quid intervenit, ita datur,
ut

4 DISSERTATIO JURIDICA

ut justam proportionem habeat cum operis præstitis. Salarium verò tum demum peti potest, si certum promissum sit *l. 56. §. 3. ff. eod.* non quidem actione Mandati, quia Mandatum non est mercenarium, sed actione extraordinaria apud Provinciæ Præsidem. *l. 1. C. mand.*

I I I.

Divisio Mandati varia est. Aliud generale, quod est ad omnia bona *l. 6. §. 6. ff. h. t. & l. 58. ff. de procur.* & quidem vel simpliciter, vel cum liberâ potestate omnia illa agendi, quæ ipse dominus probabiliter facturus esset. Aliud speciale, quod est certæ alicujus rei *l. 1. §. 1. ff. de procur.* Secundò aliud est expressum, quod fit litteris, verbis, nunciis, *l. 1. §. 1. ff. h. t.* Aliud tacitum, quod ex actis colligitur, ut, si quis præsens & non contradicens, patiatur alium pro se fidejubere *l. 6. §. 2. ff. eod.* Tertiò est vel purum vel in diem vel sub conditione *l. 1. §. 3. eod.* Mandatum verò in diem vel conditionale ante conditionem existentem non obligat, ut si quis mandaverit alicui, ut in diem pro se fidejubeat, isque purè fidejusserit, & solverit, interim ipsi non competit Mandati actio, sed tum demum cum dies venerit. *l. 22. pr. ff. h. t.*

I V.

Denique Mandatum interponitur vel gratiâ Mandantis; vel utriusque; vel alienâ tantum gratiâ, quando mando, ut amici mei negotia geras: aut gratiâ alienâ & mandantis, velut cum mandavi tibi, ut mihi & Titio domum emas: vel gratiâ Mandatarii & alienâ, quando mandavi tibi, ut Titio pecuniam subufuris crederes: aut Mandatarii tantum intervenit Mandatum, quo casu magis consilium quàm Mandatum est, & ob
id mi-

id minimè obligatorium, cùm liberum illi fuerit explorare, an sibi expediat consilium *l. 2. ff. b. t.* Nisi (1.) illud fraudulentum fuerit, quia fraus continet delictum, quod non debet esse impunitum, & malum consilium consultori pessimum est: veluti cum sciret consultor debitorem, qui à me mutuam pecuniam petebat, facultatibus labi, & affirmaverit eum idoneum esse, cui credatur pecunia, meritò actio de dolo dabitur in eum, cùm mei decipiendi gratià nomen falsò laudaverit. *l. 8. §. 9. ff. de dol. mal.* (2.) Cùm singulari quadam persuasione & instigatione datum, sine quâ quis aliàs, quod fecit, facturum non fuisset *l. 6. §. 5. ff. b. t.* qua ratione explicandus casus in *fin. §. 6. Inst. mand.* propositus, ob verba: *non aliter.*

V.

Committere & suscipere hoc Mandatum possunt omnes illi, qui contrahendo sese obligare valent, neque specialiter ab hoc contractu excluduntur. Mulier etiam mandare potest *l. 10. §. 6. ff. b. t.* modò non intercedat *l. 7. ff. ad SC. Vellej.* potest & Mandatarius alteri rursus mandare *l. 8. §. 3. ff. eod. l. 1. §. 5. ff. de exercit. act.* modò illud sit extrajudiciale, nec dominus hoc prohibuerit, vel negotii commissi natura singularem Mandatarii industriam requirat *arg. l. un §. 9. vers. fin. verò C. de caduc. toll.* Judicialis autem procurator tum demum alium substituere potest, si in rem suam datus sit, vel lis fuerit contestata *l. 11. in fin. C. de procur.*

VI.

De deportato, quid statuendum sit, non immeritò quaeritur, an is mandare possit necne? Et dicendum, quod

6 DISSERTATIO JURIDICA

quod possit (1) quia deportatus omnia retinet, quæ sunt juris gentium *l. 15. ff. de interditt. & relegat.* Contractus verò Mandati est juris gentium *tot. tit. Inst. de obl. quæ ex consens.* § 2. *Inst. de J. N. G. & C.* (2) quia potest inire contractus bonæfidei *d. l. 15. de interditt. & releg.* (3) per *l. 22. §. 5. ff. mand.* in qua Paulus Jctus in hæc verba scribit: *Is, cujus bona publicata sunt, mandare alicui potest, ut ea emat: & si emerit, utilis erit Mandati actio, si non præstet fidem, quod idèò receptum est, quia publicatis bonis, quidquid postea acquiritur, non sequitur fiscum.* Quæ lex à quibusdam D. D. de relegato explicatur, sed errant, quia relegatorum bona regulariter publicari non solent *l. 14. §. 1. & l. 18. ff. de interd. & releg.* & si hoc fiat, speciale est *d. l. 14. §. 1.*

V I I.

Sequitur ut de rebus sive negotiis, super quibus Mandatum contrahitur, agamus. Sicuti autem in nullum contractum inhonesta & illicita rectè inducuntur §. 23. *Inst. de inutil. stip.* ita nec Mandatum rei turpis validum est *l. 12. §. 11. ff. h. t.* & nulla obligatio, nulla actio Mandanti vel Mandatario eo nomine competere potest: non Mandanti, quia contra jura mandavit: neque Mandatario, quia imputet sibi, quod rem illicitam, ad quam non erat obligatus, perfecerit Si verò alicui ex tali mandato, puta ex furto vel injuriâ nocitum sit, uterque obligatus est *l. 15. §. 3. ff. de injur.* & quidem ad eandem pœnam *arg. l. 15. ff. ad L. Corn. de sicar.* nisi Mandatarius parere habuit necesse, quo casu in delictis non adeò gravibus ipsi parci solet *l. 37. pr. ff. ad L. Aquil.*

VIII. At,

VIII.

At, quid si quis vulnerari tantum aliquem mandaverit, an Mandatario occidente, teneatur de occiso? Et existimamus rectius, hoc casu utrumque tam Mandantem quam Mandatarium teneri, quia dum Mandans tale quid voluit, ex quo proximè mors sequi potuit, ipsam cædem voluisse videtur *arg. l. 15. ff. ad L. Corn. de sicar.* præsertim cum vulnera ad mensuram dari nequeant.

IX.

Requiritur ergò, ut facta sive negotia, quæ mandantur, sint honesta & licita, & quidem futura, non verò peracta aut præterita *l. 12. §. 14. ff. b. t.* quod tamen ita limitandum, ut, si is, cujus negotia geruntur, illa, quæ gesta sunt, rata habeat, & porrò mandet, teneatur etiam quo ad præterita *l. 56. ff. de judic.* ubi ea, quæ à procuratore Mandatum non habente, gesta sunt in iudicio, confirmantur per ratihabitionem domini; quod etiam confirmat lex *12. §. ult. ff. de solut. §. l. ult. C. ad SC. Maced.* obstringiturque ex illa ratihabitione actione Mandati contraria *l. 60. ff. de R. J.*

X.

Effectus Mandati est, quod contrahentes se invicem post susceptum Mandatum ex illo contractu obligentur, unde nascitur duplex actio, directa & contraria. Directa est actio personalis, bonæ fidei, quæ datur Mandanti adversus Mandatarium, ad id, ut Mandatum præscripto modo exequatur, &, si quid occasione Mandati ad eum pervenerit, restituat, damnumque ex dolo & culpa etiam levissima datum resarciat. Tendit itaque hæc actio eò (1) ut Mandatarius suum Mandatum

tum exequatur *l. 6. §. 1. ff. h. t.* & quidem secundum formam præscriptam *l. 5. eod.* neque enim fines Mandati excedere debet §. 8. *Inst. h. t.* illos enim, si excedat, neque habet actionem Mandati *d. §. 8.* neque actionem negotiorum gestorum *l. 31. §. 4. ff. de negot. gest.* (2) ut restituat, quidquid occasione Mandati adquisivit *l. 8. §. f. l. 10. §. 2. ff. h. t.* quia bonæ fidei congruit, ne de alieno lucrum sentiat, licet fortè gesserit præter Mandatum *d. l. 10 §. 8.* adeòque etiam ad cendendas actiones sibi quæsitæ tenetur *l. 8. §. 5. eod.* (3) præstet damnum per dolum vel culpam ejus etiam levissimam datum *l. 13. C. h. t.* ubi exclusio casus fortuiti fatis innuit inclusionem culpæ levissimæ: & per *l. 24. C. de usur.* quo pertinet illud Ciceronis in *Orat. pro Rosc. Amerino: in privatis rebus, si rem mandatam non modò malitiosius gesserit, seu quæstus aut commodi causa, verùm etiam negligentius, is admittit summum dedecus.* Et mox: *Quid enim recipis Mandatum, si aut ad tuum commodum conversurus aut neglecturus es? Cur mihi te offers, ac meis commodis officio simulato officis & obstas?*

X I.

Potest etiam Mandatarius convenire Mandantem actione contrariâ, quæ est personalis, bonæ fidei, competens Mandatario adversus Mandantem, ad impensas, in rem Mandantis factas, restituendas, in genere, ad indemnitate ratione Mandati consequendam. Datur itaque hæc actio Mandatario, qui Mandatum suscepit *l. 12. §. 7. h. t.* idque secundum modum præscriptum executus est §. 8 *Inst. h. t.* Contra Mandantem, sive expressè sive tacitè mandaverit *l. 6. §. 2. ff. h. t.* Ad impensas

penfas &c. scilicet necessarias & utiles ex probabili ratione factas *l. 10. §. 9. l. 12. §. 9. ff. h. t.* quod procedit etiam, si dominus minus fortè impensarum fecisset, si ipse negotium gessisset: Item si negotium infeliciter cesserit *l. 4. C. eod.* In summa hoc agit Mandatarius, ut liberetur ab obligatione, quam contraxit, & præstet, quidquid Mandatario abest, si ob negotium, quod suscepit, aliquo damno affectus sit: nisi id casu fortuito contigerit: ut si, cum iter faceret Mandatarius, spoliatus sit à latronibus, aut naufragio res amiserit: hoc enim damnum, cum extra mandati causam proximam accidat, magis casui, quàm Mandatori imputari oportet *l. 26. §. 6. h. t.*

X I I.

Contraria Mandati, sunt modi, quibus illud solvitur, & quidem (1) tam morte Mandantis quàm Mandatarii *§. 10. I. h. t.* ratio est, partim quod voluntas hominis morte finiatur, cum homo mortuus velle desinat *l. 4. ff. locat. conduct.* partim, quod certæ personæ electa sit industria *l. 57. in f. h. t.* quam morte extinguere, nec ad heredes transire, constat. Non aliter tamen, quàm si integro mandato mors contigerit *d. §. 10. l. 27. §. 3. ff. h. t.* nam, si mandans re non amplius integra decesserit, de eo, quod antea gestum est, utrinque competit actio, quemadmodum etiam, si Mandatarius obierit *l. 26. in f. pr. l. 58. ff. h. t.* Quod si tamen mortuo domino, cum id ignoraret Mandatarius, Mandatum executus fuerit, utilem habet Mandati actionem, ne noceat ei officium suum, factique alieni probabilis ignorantia *l. 26. pr. ff. h. t.* Sic quoque, si tale sit Mandatum, quod non nisi post mortem impleri potest, in persona scilicet defuncti vel heredis, subsi-

fit Mandatum etiam post mortem Mandantis *l. 12. §. f. l. 13. ff. b. t.*

XIII.

Secundò extinguitur voluntate contrahentium, quæ à parte Mandantis revocatio, à parte Mandatarii renunciatio dicitur *§. 9. §. 11. I. b. t.* Potest itaque Mandans pœnitentiâ ductus revocare Mandatum; ratio est, quia Mandatum fit plerumque causa Mandantis, quare mirum non est, si id revocare non possit; quæ tamen revocatio ita demum justa est, si fiat re integra, id est, antequam Mandatarius Mandatum ceperit exequi *l. 12. §. 16. l. 15. ff. b. t.* Neque obstat, quod aliàs contractus initio voluntatis, postea necessitatis sint, *arg. l. 5. C. de obl. & act.* Hoc enim verum est, ubi utrique vel alterutri jus ex contractu quæsitum est: at in Mandato, dum utrinque res adhuc integra est, neutri jus quæsitum dici potest.

XIV.

Ex persona Mandatarii quoque Mandatum solvitur renunciatione, si modò tempestivè & re adhuc integra, antequam Mandantis interesse ceperit, facta fuerit. *§. 11. I. b. t.* Et licet in Mandato id factum sit, ne Mandatarius promissum susceptumque officium temerè deferat, sed expleat *l. 22. §. f. b. t.* attamen, si non intersit Mandantis, sique is rem æque commodè per alios expedire possit, non videtur cogendus amicus, ut invidus gratuitum officium expediat. *d. l. 22. §. ult. l. 27. §. 2. ff. eod.* Si verò dolosè aut intempestivè renunciatio fiat, nihilominus actione Mandati tenetur *d. l. 22. §. ult.* Nemo enim potest mutare consilium cum alterius detrimento *l. 75. de R. J.* potest tamen justa cau-

sa intercedere, vel intempestivè renunciandi, veluti si
 tempestate, valetudine aut bello impeditus fuerit, vel
 non renunciandi; puta ob inimicitias capitales interve-
 nientes, vel quod Mandator solvendo esse desit. l. 23.
 § 24. ff. h. t.

COROLLARIA.

I.

*Magistratus municipalis non habet mix-
 tum imperium sed tantum simplicem
 jurisdictionem.*

II.

*Matrimonium metu contractum ipso jure
 non valet.*

III. Bo-

